

KUKÁTKO

ZPRAVODAJ XVIII. NÁRODNÍ PŘEHLÍDKY
AMATÉRSKÉHO ČINOHERNÍHO DIVADLA PRO DĚTI

Listopad 1999

č. 3

Rozhovor s KRISTÍNOU HERZINOVOU

TVORBA PRO DĚTI JE MIZERNÁ

RAKOVNÍK. Během slavnostního zakončení letošní přehlídky bude vyhlášena i soutěž pro dramatiky, dramaturgy a všechny mistry pera písčící pro dětské publikum „Oříšky pro Popelku“. Podařilo se nám zjistit, že soutěže vyhlášené IPOS-ARTAMA se zúčastnilo devatenáct autorů a autorek. Mezi nimi je zastoupena i Kristína Herzinová, která se právě v této době pohybuje mezi Rakovníkem a Lužnou v rámci Popelky. Požádali jsme ji tedy o rozhovor na téma dětské divadelní hry.

❑ Co říkáte české dramatické tvorbě pro děti?

Pořád je mizerná. Když chcete najít nějaký slušný text, dá to strašnou práci. Právě proto se v posledních letech snažím napsat si text sama. Přizpůsobuji si jej našim podmínkám a hlavně lidem, které v souboru máme.

❑ Zúčastnila jste se soutěže Oříšky pro Popelku. Psala jste něco nového nebo jste vybrala něco, co váš soubor již hrál?

Ne, je to úplně nové. Když jsem uvažovala o tom, že začnu zmíněný text psát, předpokládala jsem, že do souboru přijde nějaký nový mladý kluk. Napadlo mě, že bych mohla dělat Šípkovou Růženku. Říkala jsem si, že holky máme a nějaký princ se najde. Bohužel se nenašel. Text mi zůstal v šuplíku a tak jsem se jej rozhodla poslat na soutěž. Pak jsem pročítala další po-

hádky a přišla mi do ruky knížka japonských pohádek. Nakonec mi z toho zase vyšel příběh, jehož hlavním hrdinou je mladý kluk. Takže pro náš soubor je to opět nepoužitelné. V žádném případě se však nejedná o texty, které bych dělala kvůli soutěži.

❑ Máte v plánu nějaké další scénáře?

Přes prázdniny jsem napsala jednoaktovku, ta ovšem není určena pro dětského diváka. Je to trošku avantgardní. Myslím si, že by to mohlo být zajímavé už proto, že je to zase jiná práce.

❑ Proč myslíte, že je oblast dramatických děl pro děti tak mizerně zastoupena?

Mám pocit, že většina autorů k věci přistupuje s tím, že se jedná „jenom“ o pohádku. Každý hledí na finanční prospěch. Díla, která jsou v současné době dostupná, byla svého času vyhotovena „na kšeft“. Protože si autoři potřebovali přivydělat, napsali nějakou šlichťu, splácali několik pohádek dohromady.

❑ Myslíte si, že zmíněná soutěž pomůže zlepšit současnou situaci?

Rozhodně. Samozřejmě by bylo dobré, kdyby autoři ne-

psali právě jenom pro soutěž a s ní spojenou možnou odměnou. Nevím ale, kolik by se přihlásilo autorů, kdyby nebyly vysáány odměny za první místa. Docela by mě to zajímalo.

Jan Švácha

PROGRAM DNEŠNÍHO DNE

SOBOTA 6. LISTOPADU 1999

10.00 hodin

Kino Lužná

Luděk Hašek

O ROZMAZLENÉ PRINCEZNĚ

DS BAF Hostinné

14.30 hodin

Sál KC Rakovník

P. Vaněk, J. Smejkalová podle O. Sekory

FERDA MRAVENEC V CIZÍCH

SLUŽBÁCH

O.S. Divadlo Duha Polná

18.00 hodin

Kino Lužná

Michal Čunderle, Mojmír Přikryl

UŽ NIKDY NEBUDU SPÁT

V RÁKOSÍ

DS HUGO při ZUŠ Vladimíra Ambrose
Prostějov

NA PRANÝŘI

TŘI ZLATÉ VLASY DĚDA VŠEVĚDA

Tři zlaté vlasy děda Vševěda patří bezpochyby k nejkrásnějším pohádkám naší literatury. Právem se k ní obrací i mnozí divadelníci. Malé divadlo Ústí nad Labem nesáhlo po hotových dramatinách, z nichž je asi nejzdařilejší a nejznámější Františka Pavlíčka, ale vydalo se vlastní cestou. A udělalo moc dobře. Jan Korčík uchopil pohádku K. J. Erbena „po mém“ a s velkou invencí. Podařilo se mu vytvořit přehledný příběh, kde zůstalo zachováno silné ústřední téma, mluvné dialogy a řada zajímavých dramatických situací. Podpořil dramatickost mrtvého města a tím ještě umocnil motivaci jednání Plaváčka, respektive nezbytnost setkat se s dědem Vševědem. Jediné, o čem lze z hlediska dramatinizace polemizovat, je fakt, že malého Plaváčka posílá v košíku po řece samotný král a nikoli jeho sluha, a dále pak skutečnost, že příběh postrádá humor či nadsázku. Vychází pozici měl ovšem soubor skvělou.

Režie (opět Jan Korčík) položila důraz na uzlové momenty příběhu a zejména na jeho lyrickou rovinu. Jako jednoho z nejdůležitějších výrazových prostředků pak použil režisér hudbu, jež podkreslovala většinu lyrických pasáží. Tam, kde nesla hudba i jiný význam než jen a právě lyrický podkres čili navození atmosféry, byla účinná (například setkání princezny s Plaváčkem). Většinou však pouze ilustrovala dění na jevišti a navíc tím, že herci museli čekat na její odeznění, byl značně narušen temporytmus jednotlivých scén. Nejmarkantněji se to projevilo například v sekvenci růstu plaváček ve scéně Plaváčka a děda Vševěda. Inscenace se tím pádem posunula do žánrové oblasti melodrama-

tu, kde hudební složka doplňuje herecký deklamační typ. Pro tento způsob vyjádření však není textová předloha koncipována...

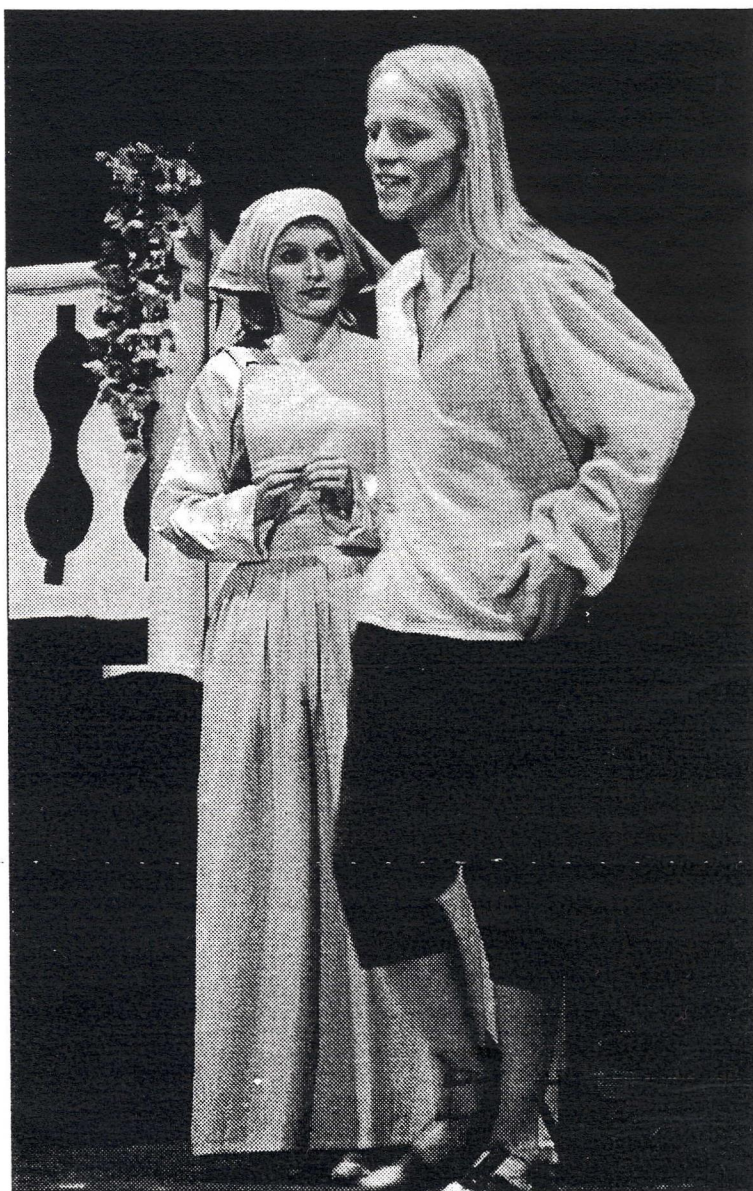
V okamžicích, kde jsou dramatické situace důsledně a důmyslně jevištně realizovány, je inscenace nejpůsobivější – například boj Plaváčka s žábou na prameni. Naopak v následující scéně boje Plaváčka s hadem, kde jevištní obraz pouze popisuje děj, je výsledek rozpačitý. V případech, kde jsou jednotlivé sekvence významově pointovány (závěr obrazu v rybárně), jsou diváci plně zainteresováni na jevištním dění – v případech, kde se pointy zbytečně rozměňují v obecných gestech (loučení s Plaváčkem v mrtvém městě), šíří se z jeviště spíše rozpaky.

Scénografické řešení je sympatické a působí nejsilněji ve scénách, kdy král pošle po vodě košík s malým Plaváčkem či ve scéně převozníka.

Po herecké stránce jsme se setkali s vyrovnaným, mladým a v tom nejlepším slova smyslu talentovaným souborem, ve kterém nej přesněji splnila svou hereckou úlohu Alena Ratajová jako matka děda Vševěda.

Inscenace dokázala opět starou divadelní pravdu, že vše začíná u dramaturgie. Kvalitní textová předloha je devizou k nezaplacení. Na dobrém výsledku ústeckých divadelníků má především ona svou zásluhu – aby byl příště výsledek vynikající, je nutné ještě zpřesnit a ujasnit si výběr výrazových prostředků při samotné jevištní realizaci. A na to Malé divadlo rozhodně má.

Milan Schejbal

POHÁDKY Z KOŠÍKU

POHÁDKY Z KOŠÍKU divadelního souboru Ty-já-tr Bez názvu při DDM Praha jsou představením, které vypráví dětem pohádkové příběhy principem hravosti. Pět kamarádů (jak je trefně označila dětská porota) si hraje za použití jednoduchých prostředků na smutnou princeznu, Smolčička a jezinky, strašidýlko a paní hvozdů, na čerty a Káču. Tahle spontánní hravost umožňuje stylizaci, nadhled, ironii, sebeironii, nadsázku, zkratku, komentář, humor, překvapivost. Všeho toho je tu užíváno, a dobře. „Hra“ není jen principem, stává se tématem. (Ve výsledku se baví a hrají si všichni – nejen ti na jevišti, ale také ti v hledišti.) Když k tomu všemu přičteme ještě výborné užití živé hudby, dobře zazpívané písničky doprovázené živou hudbou a především naprosto organické a výtečně organizované zapojení dětí do děje, musí být zákonitým výsledkem výborné představení. Kdyby ovšem... kdyby se ovšem již v pohádce třetí (částečně) a posléze v pohádce čtvrté (téměř zcela) princip hravosti neporušil. Především v příběhu o čertovi a Káče se totiž začíná používat prostředků vlastně iluzivního divadla, hrají se postavy (nehraje se na Káču, ale hraje se Káča), z náznaku se stává kostým, jednáním se popisuje hrací prostor, zapojení dětí má jinou funkci než v příbězích předešlých. Výjimkou je snad jen excelentní výstup p. Písaříka ve hře na Jirku a 15 loupežníků. Rozhovor se souborem vysvětlil, jak problém pravděpodobně vznikl a naznačil účinnou možnost jeho řešení (byť radikální). **Kateřina Fíxová**

Postřehy dětí z představení Lucerny:

Prvotní reflexe:

– nudné, hrály jsme piškvorky a válku, nebylo to legrační, bylo to dlouhé a zbytečně protahované, nechápala jsem co mluvili, mluvili potichu, mluvili k nám zády. Lucerna sem nepatřila, bylo to divný, postavy se pohybovaly v močále.

Charakteristika postav:

Hanička – milá, hodná, laskavá

Klášková – byla s ní sranda, jediná křičela a bylo jí rozumět, byla netrpělivá, přísná. Měla svého manžela ráda, jinak by ho nehledala.

Mlynář – měl Haničku rád jako svoji dceru, jako sirotka, staral se o ni.

Učitel – hodný, starostlivý, vnucoval se až moc, puntičkář, byl politováníhodný. Vzepřel se u lípy, ale aby zachránil sám sebe – byl sobecký.

Kněžna – hodná, spravedlivá, bohatá. Měla mlynáře ráda, vzala by si ho za muže.

Vodník Michal – zamilovaný, ale potom už ne, hned na Haničku zapomněl.

Vodník Ivan – moudrý.

Babička – (byla to máma mlynáře), hodná, mluvila potichu, hrála dobře.

Vztahy:

Kněžna – mlynář – on jí nevěřil, pak se to zlepšilo, když rozbila lampu.

ZOBECNĚNÍ:

Děti stále zdůrazňovaly, že se jim představení nelíbilo. Bylo pro ně dlouhé, nudné. Znovu by na Lucernu nechtěly jít. Proto jsme v závěru našeho setkání musely dětem dovysvětlit příběh, jeho téma a vztahy mezi hlavními postavami.

Za dětskou porotu Marie Poesová, Eva Kodešová

DS Jizeran z Rakous

Jan Drda

DALSKABÁTY,
HŘÍŠNÁ VES

Dalskabáty, hříšnou ves zahrál nově vzniklý soubor z malé obce Rakousy (má pouze 88 obyvatel). Zahrál divadlo, které má sousedský charakter. Tvůrci inscenace režiséři Marta a Jiří Franzovi, kteří jsou současně interpreti klíčových rolí (Trepifajksl – Mates, Majdalena Plajznerová), obsadili kromě několika talentovaných spoluhráčů (Ichturiel – Alois Piskytel) i herce, kteří postavy nezvládají v základní charakterové kresbě a ani typové svěřené roli neodpovídají.

Drdovy Dalskabáty dodnes neztratily svoji aktuálnost. Vypovídají o lásce, která dokáže zdolat i pekelné překážky, o srdci, které často neodpovídá kabátu, který ho skrývá a o pekle mocenského boje. Chybou je, že si soubor nestanovil priority, které ho v textu zajímají a razantně neškrtal. Jan Drda napsal Dalskabáty před 40 léty, kdy bylo opojení slovem zcela obvyklé.

Hlavní devizou představení je temperament a chuť, s jakou herci hrají svěřené role. Nedostatkem je nevyrovnanost v míře talentu. Díky tomu většinou absenteje vypracování dramatické situace.

Marie Caltová

O POHÁDCE SE SLZIČKAMI V OČÍCH

Luženský sál nabitý k prasknutí včera dopoledne přivítal Malé divadlo z Ústí nad Labem, které dětským i dospělým divákům nabídl známou pohádku K. J. Erbena Tři zlaté vlasy děda Vševěda v úpravě a pod režisérskou taktovkou Jana Korčíka. Severočeský soubor představy publika rozhodně nezklamal. Svědčí o tom i následující slova některých diváků bezprostředně po skončení představení.

Jindřiška Pavlíčková, učitelka ZŠ Lužná: Představení bylo moc pěkné, zvláště mě zaujala sudička. Líbil se mi hudební doprovod, kostýmy, dekorace. Hra měla spád, k čemuž přispěly i rychlé přestavby. Prostě vydařená inscenace.

Markéta Břehovská, učitelka ZŠ Šanov: Bylo to emocionální, skoro jsem brečela. Opravdu hezké představení.

Michal Procházka, žák ZŠ Šanov: Bylo to fakt dobrý. Nakonec princezna brečela, měla asi radost, že jsme hodně tleskali.

Katka Karbanová, učitelka ZŠ Šanov: Pohádka byla krásně zahraná. Odjíždíme z Lužné spokojeni.

Lucie Plisárová, žákyně ZŠ Lužná: Bylo to moc hezký, nejvíce se mě líbila princezna Kateřinka.

Petr Kratochvíl, učitel ZŠ Lužná: Moc pěkné. Nejvíce mě svým výkonem zaujal král. Chvillemi však bylo herce špatně slyšet.

A jak se v Lužné hrálo ústeckému souboru? O odpověď na otázku jsme požádali osobu nejpovolanější – režiséra **Jana Korčíka:**

„Překvapilo nás, že byl sál zaplněn do posledního místečka. Reakce dětského publika byla naprosto úžasná. Dá se říci, že děti nás během představení svými reakcemi nejen podporovaly, ale doslova i nutily, abychom ze sebe vydali to nejlepší. Hrálo se nám opravdu dobře. Zároveň bych touto cestou chtěl poděkovat pořadatelům přehlídky a všem, kteří se o nás starali a vytvořili nám skvělé zázemí.“

Jaroslav Mokrejš

Velký zájem o Popelku

Ani v letošním roce nemá Popelka nouzi o své příznivce. Svědčí o tom i dosavadní návštěvy. Prvních šest představení přehlídky celkem zhlédlo 1 291 platících diváků. Zatím největší návštěvu, a to 326 diváků, zaznamenala pohádka Tři zlaté vlasy děda Vševěda v podání Malého divadla Ústí nad Labem. Pomyslná stříbrná přička patří hře Dalskabáty hříšná ves aneb Zapomenutý čert, kterou včera večer v luženském kině před 245 platícími diváky uvedl Divadelní soubor Jizeran Rakousy u Turnova. Třetí největší návštěvnost – 235 malých i velkých diváků – mělo úvodní představení přehlídky Jak se čerti ženili v provedení Divadla Na kopečku při PL Jihlava.

Ohlédnutí za rakovnickou Popelkou devadesátých let, aneb TROCHA HISTORIE NIKOHO NEZABIJE...

Přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti se v Rakovniku koná od roku 1991, kdy sem přesídlila ze Stráže pod Ralskem, kde se pořádala jednou za dva roky. Od té doby nese i název Popelka a koná se každoročně. Od roku 1991 se v Rakovniku představilo 47 soutěžních souborů a 10 hostů. Samozřejmě že představení se hrálo více, neboť nejeden soubor se národní přehlídky (myšleno opět oněch devět ročníků v Rakovniku) zúčastnil vícekrát. V počtu účastí prvenství jednoznačně patří Mladé scéně z Ústí nad Labem, která na Popelce doposud hrála celkem 7x a 3x si i odvezla nejlepší ocenění. Další tři soubory, a shodou okolností jsou všechny z Prahy – DS ochotníků Bránník, DS Máj a Divadlo Na Peróně, které je i druhým nejúspěšnějším souborem za 9 ročníků – mají na Popelce čtyřnásobnou účast.

Na přehlídce jsme dále viděli ještě několik představení, která nepatřila do oficiálního programu. Z tohoto pohledu byl zajímavý rok 1998, kdy se v programu přehlídky objevila 3 absolventská představení kurzu praktické režie (KOPR) + jedno slavnostní vyřazení všech posluchačů „KOPRU“ – což se také dá v uvozovkách brát jako samostatné představení. Za zmínku stojí i rok 1991, kdy k nám zavítal zahraniční soubor, a to Theatre Kollektiv z Lorrachu ve Spolkové republice Německo.

Takže na Popelce jsme za devět let celkem viděli 87 představení. Většina her se tu hrála pouze jednou, ale objevíme i několik titulů, které se zopakovaly. Především se jedná o stále velmi frekventovaná, ale ne moc dobrá Líná strašidla od V. Čorta. Kvalitnější hry „Jak se čerti ženili“ od V. Tomšovského a „Ženich pro čertici“ od H. Lisické a M. Bourka se také hrály dvakrát, stejně jako lyrická dramatizace pohádky H. Ch. Andersena „Malá mořská víla“ od D. Martincové. Známa pohádka bratří Grimmů „Sněhurka a sedm trpaslíků“ se rovněž hrála dvakrát, ovšem pokaždé v jiné dramatizaci, podobně jako „Popelka“ a „Pinokio“. Kupodivu se za devět let objevily na přehlídce i dvě různé dramatizace slavné prózy R. Kiplinga „Kniha džunglí“ a konečně, také dvakrát, jsme tu měli i českou klasiku – „Lucernu“ A. Jiráska a „Strakonického dudáka“ J. K. Tyla, ovšem v různých úpravách.

Jaroslav Kodeš